

menim tendencijama u slovenskoj etnologiji. Slijede tekstovi o gospodarstvu: *Poljodjelstvo Angelosa Baša, Stočarstvo Vilka Novaka, Vrtlarstvo, Vinogradarstvo, Vočarstvo, Šumsko gospodarstvo, Sabiranje, Lov i ribolov Angelosa Baša, Pčelarstvo Majde Čeh, Obrt Ljudmile Bras i Trgovina Sergija Vilfana. Janez Bogataj* piše o prometu, transportu i komunikacijskim sredstvima, *Tone Cevc* o zgradama, *Angelos Baš* o hrani, a *Marija Makarovič* i *Angelos Baš* o nošnji. Pojave socijalne kulture razmatraju *Mojca Ravnik (Društveni život)* i *Sergij Vilfan (pravni život)*, a o običajima pišu *Helena Ložar-Podlogar (Običaji životnog ciklusa)* i *Niko Kuret (Godišnji ili kalendarski običaji)*. *Niko Kuret* autor je još tri priloga: *Vjeronjanje, Znanje i Kazalište*. Usmenu književnost obradila je *Marija Stanonik*, glazbu *Zmaga Kumer*, ples *Mirko Ramovš*, a likovnu umetnost *Emilijan Cevc*. Posljednji tekstovi prikazuju masovno stvaralaštvo u Narodnooslobodilačkoj borbi. O pjesmama toga vremena piše *Marija Stanonik*, o glazbi *Franc Križnar* i *Marija Stanonik*, o likovnoj umjetnosti *Ivan Sedej*, a o mitinzima *Marija Stanonik*.

Svi su članci pisani u obliku sažetih pregleda, namijenjenih široj čitalačkoj javnosti, ali je svaki od njih dopunjen popisom stručne literature. Na kraju knjige nalazi se i predmetni indeks. U tehničkom i grafičkom pogledu knjiga je na vrlo visokoj razini, lijepog izgleda i opremljena nizom dobrih fotografija i drugih ilustracija.

Aleksandra Muraj

Poglavlja iz metodike etnološkoga raziskivanja, 1, Uredila **Slavko Kremenšek** in **Janez Bogataj**, Filozofska fakulteta, Ljubljana 1980, 151 str.

Iako raznovrsna sadržaja, deset članaka prvog sveska *Poglavlja*.. povezuje suvremeni pristup problematici i zajednički cilj istraživanja, u čijem se središtu nalazi čovjek i

način njegova života, čovjek kao stvaralac i nosilac kulture, njegov odnos prema pojedinim aspektima prirodne, društvene i kulturne sredine u kojoj živi. Takvo proučavanje uzajamnog odnosa čovjeka i sredine u kojoj živi podrazumijeva istraživanje svih društvenih slojeva i grupa, kako u prošlosti, tako i u odnosu prema suvremenim društveno-kulturnim pojavama.

Cjelovit pristup ovako široko postavljenom predmetu istraživanja, koji nadilazi okvire užeg etnološkog interesa i preklapa se s predmetima istraživanja drugih znanosti, naglašava potrebu interdisciplinarnog rada etnologa i stručnjaka iz drugih grana znanosti. Stoga se u ovom zborniku, pored priloga koji se odnose na metodologiju istraživanja specifično etnoloških tema, nalaze i članci o predmetu i metodama istraživanja etnologiji bliskih znanosti (primjerice, etnomuzikologije i etnokoreologije), s osobitim obzirom na relevantnost rezultata njihovih istraživanja za prethodno postavljen predmet suvremene etnologije.

U prva tri članka u pristupu temama koje obrađuju vidljive su promjene u koncepciji, pa i samom predmetu istraživanja, u odnosu prema tradicionalnoj etnologiji. Tako je u članku *Fanči Sarf* o istraživanju kulture stanovanja izražen relativno nov pristup, koji osim istraživanja značajki samih nastambi (što je do 60-ih godina bio gotovo isključiv predmet ovog istraživanja) proučava stanovanje u njegovoj socijalnoj funkciji, naglašavajući potrebu za uzimanjem u obzir svih pojava koje utječu na kulturu stanovanja. Prilog *Tone Cevca Stavbe na planinah — predmet etnoloških raziskav* pokazuje kako je u naslovu navedeni predmet istraživanja važan za etnološku znanost, iako je donedavno bio zanemaren. Istraživanje planinskih nastambi odvija se u okviru projekta Instituta za slovensko narodopisje SAZU o povremeno naseljenim obitavalištima i skloništima, koja su materijalni do-

kazi o životu ljudi na planinama u Sloveniji. Ishodište u istraživanju jesu današnje nastambe, dok se u proučavanju starijih, već napuštenih, nužno uzimaju u obzir povijesni izvori. Ivan Sedej raspravlja o ulozi etnologije u zaštiti etnoloških spomenika, pod kojima podrazumijeva materijalne dokaze o životu svih društvenih slojeva i grupa (a ne samo objekte povezane uz seoski život). Ujedno ističe potrebu za interdisciplinarnom suradnjom jer područje etnologije nije »gluhi prostor« koji ne zanima druge struke — u interpretaciji različitih struka, on dobiva i različite vrijednosti.

Slijedi članak Valensa Voduseka *O evropski etnomuzikologiji*, u kojem autor nastoji na popularan način približiti i upoznati glazbenog laika s predmetom, metodama i ciljevima etnomuzikologije, kao i s dosadašnjim dostignućima te znanosti u Sloveniji. Autor naglašava važnost spoznavanja uloge glazbe u životu ljudi kao jednog od bitnih uvjeta za ispravno razumijevanje samih glazbenih pojava. Shvaćajući glazbu kao jedan od načina komuniciranja, što pretpostavlja oblikovanje glazbenih elemenata prema glazbenoestetskim kriterijima određene skupine ljudi, prema kojima je moguće ustanoviti pripadnost glazbenih pojava određenom povijesnostilskom sloju ili određenoj etničkoj skupini, autor ukazuje na mogućnost uključivanja rezultata etnomuzikološke analize u istraživanju kulturnoantropoloških pojava (primjerice, akulturacije). Posebno govori o rezultatima etnomuzikologije u Sloveniji, detaljnije o klasifikaciji vokalne folklorne glazbe, koja se zasniva na korelaciji između slogovnonaglasne strukture stiha i ritamske, ali i melodijske strukture napjeva.

Članak Zmage Kumer upozorava na važnost tekstova vokalne folklorne glazbe kao izvora koji pružaju vrijedne podatke u etnološkom istraživanju. Autorica uzima u obzir samo tekstove koji se prilikom izvođenja pjevaju i predlaže istra-

živanje s obzirom na njihov sadržaj, u kojemu se može otkriti način života ljudi u određenom povijesnom trenutku, s obzirom na oblik (određeni oblici mogu biti posebnost glazbene tradicije određene etničke skupine) i, na kraju, jezično istraživanje tekstova, koje pomaže u određivanju izvora i starosti pojedinih pjesama.

Mirko Ramovš iznosi metode i ciljeve istraživanja slovenskog plesnog folklor. Prikazujući ukratko sve faze u radu etnokoreologa, autor posebno ističe potrebu šireg pristupa u istraživanju plesova, dakle, osim užeg stručnog analiziranja plesnih oblika, u istraživanju se ne smije zanemariti funkcija plesa i njegova uloga u životu čovjeka.

Prilog istraživanju suvremenih kulturnih pojava i njihovih nosilaca je članak Marka Terseglava *Pevski programi in njihovi nosilci*. Autor iznosi metode istraživanja i rezultate analize pjevačkih repertoara devet neformalnih grupa, različitih po socijalnoj i obrazovnoj strukturi svojih pripadnika (primjerice, studentska družina, grupa mlađih intelektualaca, seoska, zatvorska, sindikalna grupa i dr.). Analiza, provedena nakon višekratnog proučavanja pojedinih družina, donosi podatke o razlikama u repertoaru, odnosno o zastupljenosti pojedinih »žanrova« u pjevačkom repertoaru pojedinih družina — »ljudske pesni«, starogradske, »narodnozabavne«, partizanske, umjetničke itd. Posebno ga zanima mjesto koje u repertoarima zauzima »ljudska pesem«, dakle, primjeri koji pripadaju relativno starijem sloju vokalne folklorne glazbe i koji su, kako je pokazalo istraživanje, najopsežniji dio repertoara svih promatranih grupa. Nakon konstatacije da su nosioci tog »žanra« svi slojevi društva (bez obzira na socijalnu i obrazovnu strukturu), da on zadovoljava kulturne potrebe širokih masa, autor ističe potrebu daljeg interdisciplinarnog istraživanja ove pojave, kako bi se osvijetlila iz različitih aspekata — pored etnologije i etno-

muzikologije — iz aspekta povijesti, sociologije i psihologije. Zanimljiva su i autorova zapažanja o izboru i načinu izvođenja pojedinih »žanrova« (primjerice, grupe visokoobrazovne strukture izbjegavaju »narodnozabavne« pjesme ili ih pjevaju ironično, dok ih skupine nižeg obrazovanja doživljavaju i izvode istim načinom kao i pjesme starije tradicije), o razlikama u pjevanju mlađih i starijih generacija (mlađe teže jednoglasnom pjevanju), o statusu dobrog pjevača u društvu i slično.

Emma Umek u članku *Arhivi in etnologija* govori o arhivskoj građi kao izvoru podataka u etnološkom istraživanju i posebno o razvoju arhivarstva i njegovoj današnjoj organizaciji u SR Sloveniji. Članak Janeza Bogataja iscrpno izlaže način citiranja najrazličitijih izvora u znanstvenom radu (knjige, časopisi, rukopisi, terenske bilješke, crteži, fotografije), koji je zastupljen u radu Janeza Logara *Uvod v bibliografijo* (Ljubljana 1970) i ustalio se u praksi Narodne i univerzitetne knjižnice u Ljubljani. U posljednjem prilogu ovoga sveska Branka Berce-Bratko ukazuje na potrebu i mogućnosti primjene računara u etnološkom istraživanju.

Grozdana Marošević-Brnetić

Etnologija danas. Prispjevki raziskovanju načina življenja. Glavni in odgovorni urednik Slavoj Žižek, »Problemi«, br. 197, XVIII, 1980, 4, 151 str.

Prema uvodnim riječima Janeza Bogataja. »način života« je jedna od temeljnih kategorija suvremene slovenske etnologije, pa joj je posvećena znatna pažnja u okviru rada Pedagoško-znanstvene jedinice za etnologiju pri Filozofskom fakultetu u Ljubljani. O tome svjedoči i trinaest diplomskih i seminarskih radova ljubljanskih studenata etnologije uvrštenih u ovaj broj časopisa »Problemi«. Njima su studenti dali vlastiti doprinos istraživanju

suvremenog načina života, a ujedno obilježili 40-godišnjicu nastave etnologije na Ljubljanskom sveučilištu.

Prva dva rada bave se načinom života ljubljanskih studenata. Ingrid Slavec odjeću (nošnju) tretira kao materijalno dobro, kao odraz društvenih odnosa i kao izraz individualno i društveno uvjetovanog vrijednosnog odnosa prema okolini u kojoj pojedinac, odnosno grupa živi. Primjer ljubljanskih studenata je za autoricu samo polazište za teorijska razmatranja praktične, estetske, društvene i materijalne funkcije odijevanja; zbog toga je deskriptivni dio radnje ovdje izostavljen. Naglašava da je način odijevanja samo jedan u nizu elemenata koji čine određeni životni stil, te da bi samo cjelovito i opsežno istraživanje svih aspekata studentskog načina života moglo dovesti do znanstveno relevantnih spoznaja.

Janez Fajfar i Meta Močnik bave se »brucovanjem« ljubljanskih studenata kao jednim od rites de passage. Vrijednost ovog rada je prvenstveno u iscrpnom i sistematičnom prikazu terenskih zapažanja o pripremi, odvijanju i rezultatima »brucovanja«, te odgovora anketiranih sudionika.

Duša Petru iznosi rezultate svog istraživanja odgoja djece u trnovskom naselju Murgle i pokazuje kako na dijete utječe društvena i kulturna sredina: obiteljski odnosi, vršnjaci, škola, vrtić i sredstva masovnog informiranja, te kako se njihova uloga mijenja u pojedinim razdobljima djetetova života.

Ivica Anžić govori o dječjim igrama u mjesnoj zajednici Prule u Ljubljani, uspoređujući igre današnje djece s igrama desetak godina starije generacije u istom naselju.

Katra Valič-Verstovšek donosi zanimljiv prikaz susjedskih odnosa u bivšoj stambenoj zadrugi Ideal u Grafenauerovoj ulici u Ljubljani.

O susjedskim odnosima govori i rad Zvezdane Delak, koja naglašava njihove ekonomske aspekte i zna-